

POU EDE NOU PRAN FÒS

nan bon tan
tankou nan move tan

Men kèk legim
ki leve vit oswa
ki pouse nan raje

Men ki òganizasyon ki te bay konkou yo
pou enfòmasyon sa a rive jwenn ou

Yon inisyativ

AKOSAA
Amelyorasyon kapasite pou ogmante
Sekirite Alimantè an Ayiti

SESA
SERVICE
OECUMENIQUE
d'ENTRAIDE

cefcad
centre de formation citoyenne
et d'appui au développement

SOS-HOMH *Le Nouvelliste*

UNIVERSITÉ
LAVAL

SAC
SERVICES D'APPUI
AUX COMMUNAUTÉS
HAÏTI

Haitian
Resources
Development
Foundation

Affaires mondiales
Canada

Global Affairs
Canada

Direction
Santé
Scolaire
Haiti

R.E.P.I.E. RÉSEAU D'ENSEIGNEMENT
PROFESSIONNEL et
D'INTERVENTIONS ÉCOLOGIQUES

Reyalizasyon: Marilise Rouzier ak Philippe Fils-Aimé

Zepina peyi

gen plizyè varyete

Varyete kilti

Varyete ki gen pikan

Varyete sovaj

Zepina peyi pa mande
anpil dlo. Li pouse byen
rapid.

Varyete ki pouse
poukont yo – **varyete
sovaj yo** - bon pou
manje tou, menm sa ki
gen pikan yo : nou ka
rekòlte yo, mete fèy yo
nan diri, nan mayi oswa
nan pitimi.

Nou ka simayen grenn
yo nan tè pou nou ka fè
lòt plan, rapid, rapid.

**Nou ka konte sou
zepina peyi pou :**

- Ede ti moun yo grandi
byen : li bay yo
kalsyòm ak fosfò.
- Ranfòse zo nan kò nou.
- Goumen ak pwoblèm
je ak maladi anemi.

Koupye

Li pouse byen bò lanmè epi
nan tout rakwen. Lè nou fin
rekòlte li, kase ti tèt ki gen
grenn yo pou nou mete nan
tè.

**Nou ka konte sou
koupye :**

- Kòm legim ki pòte
anpil vitamin pou
tout fanmi an.
- Pou pwoteje kè ak
sikilasyon san e pou
fè nou dòmi byen.
- Pou anrichi sa nap
bay poul manje.
- Pou retire en pe sèl nan
tè bò lan mè yo pou w
ka plante lòt bagay.

Pistach

Nou ankouraje w
plante pistach paske
nou ka koumanse
rekòlte apre
3 mwa konsa.

**Manje pistach griye,
manba, mete l nan
vyann, diri ak mayi.**

**Nou ka konte
sou pistach :**

- Pou bay kò a anpil
pwoteyin, vitamin
ak bon grès.
- Pou ede ti moun
grandi ak aprann
lekòl.
- Pou pwoteje w
kont maladi kè.
- Pou fè prevansyon
maladi sik epi ede
jere maladi sa a.

Moringa

Men kèk lòt non li pote: doliv, benzoliv, gabriyel, elatriye...

Tout pati nan plant sa a
ka sèvi w. Lave fèy la,
mete li nan manje oswa
nan bweson, nan salad.

Flè a ka fè bon te
pou lagrip.

Ou ka griye grenn nan
tankou pistach.

Ou ka manje youn ou 2
grenn tou kri pou pran fòs.

Ou ka kwit dòn lan
kòm legim anvan li rèk.

**Nou ka konte sou
fèy moringa pou :**

- Bay kò a bon kalite
pwoteyin.
- Goumen ak mank
vitamin A.
- Goumen ak anemi
- Ede lèt monte lè
fanm ap bay bebe tete

PLANTE MORINGA PA W

Mete grenn nan nan tè .
Ou ka plante branch yo tou.
Yap pouse byen vit.

Gen plizyè konpayi an Ayiti ki
achte grenn yo pou fè lwil.

Nou ka koumanse kase ti
boujon pou mete nan manje
depi sou 1 mwa konsa.

**Sèvi ak grenn yo
pou klèsi dlo**

- Pran 6 - 7 grenn moringa,
seche yo nan solèy epi
kraze yo.

- Mete en pe dlo sou yo, fè
yon pat avè yo, lage pat la
nan yon lit dlo, sekwe
boutèy la, kite'l poze tout
lannwit.

- Vide dlo klè a dousman
nan yon lòt veso, kite salte
yo nan fon boutèy la.

**Nou paka bwè dlo sa a,
men nou ka benyen, lave
rad oswa lave veso avè'l.**

Fèy zegwi

Anpil moun an Ayiti pa konnen li kòm legim men yo sèvi avè'l nan manje nan anpil peyi .

Nou ka konte sou fèy zegwi

- Pou ban nou fè ak lòt eleman enpòtan pou kò a.
- Nou ka melanje fèy yo ak lòt legim tankou lyann panye, panzou, mete yo nan pitimi, nan mayi, nan bouyon.

Etid ki fèt montre fèy zegwi pa gen danje ladan l. Zegwi femèl la bon tou.

Wowoli ou Jijiri

Mete grenn yo nan kasav; griye yo, mete yo nan manba oswa nan lòt manje. Ou ka manje fèy yo kòm legim tou.

Nou ka konte sou wowoli

- Pou ban nou grès, pwoteyin ak vitamin kò nou bezwen.
- Pou ede ti moun yo grandi epi bay granmoun yo sa kò yo bezwen.
- Pou pwoteksyon kont maladi kè e pou ede sikilasyon w.
- Pou goumen ak anemi

Patat

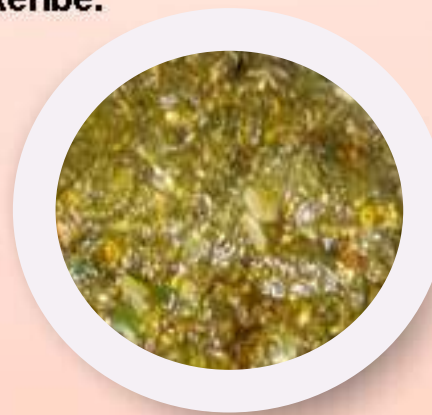

Patat jòn bon anpil

Patat leve fasil; patat jòn lan gen anpil vitamin, men lòt yo gen valè tou. Apre 3 mwa, ou ka rekòlte patat yo.

Nou ka konte sou patat

- Pou bouste system defans kò a.
- Menm si se li sèlman ou ta genyen: lap ede w kenbe.

Nou ka konte sou fèy patat la tou

Fèy patat gen bonkou vitamin ; yo sèvi ak li nan anpil lòt peyi pou fè bonjan toufe legim.

Anvan 3 mwa, ou ka kase ti boujon fèy yo pou fè legim.

- Nou ka mete fèy yo tou nan soup, nan bouyon, nan sòs pou refè kò a.

Fè legim ak fèy patat !

Joumou

Joumou

Joumou leve byen rapid; nou ka rekòlte l apre 2 mwa ½ - 3 mwa; Menm anvan sa, ou ka sèvi ak boujon yo pou fè legim.

Nou ka konte sou chè joumou an :

- Pou sante je nou.
- Kòm yon manje ki bon pou tout fanmi an.
- Mete lòt legim avè'l lè nap fè soup : sa bon pou ti moun ak granmoun ki gen feblès.

Nou ka manje grenn yo tou :

- Pou ban nou anpil kalsyòm, pwoteyin ak bon grès.
- Pou goumen ak maladi kè, ak maladi pwostat.
- Nou ka griye yo, manje yo tankou pistach, mete yo kwit nan kasav ak nan lòt manje!

Yo konn mete grenn joumou kwit nan pen...

Lalo

Nou ka konte sou lalo pou :

- Mete vitamin ak bon grès nan kò nou.
- Ban nou fè pou konbat anemi ak feblès .

Ti Lalo

- Nou ka fè legim ak fèy Ti lalo yo tou.

Panzou

Yo rele l tou Bonbon kodin oswa Ti zepina

Panzou ka pouse toupatou. Nou ka fèl leve nan boutèy plastik, nenpòt vye bokit oswa vye kawòtchou. Lè nou rekòlte'l, plante ti fwi wouj la pou'l ka donner ankò. Nou ka manje l tou.

Panzou gen fè ak lòt vitamin enpòtan pou kò a .

Nou ka konte sou Panzou :

- Pou lite kont maladi anemi.
- Pou sa, mete l nan bouyon, nan sòs, nan mayi, diri ak pitimi.